

FOTO: HANS JOACHIM SCHRÖTER

Peer van den Molengraft

Michel van den Molengraft **'JE BENT GEEN VENT ALS JE PEER NIET KENT'**

In de Nieuwe Bongert, aan de achterzijde van het Centraal Station in Eindhoven, stond honderd jaar geleden de wieg van Pietje 'Peer' van den Molengraft. Op 1 november is het precies een eeuw geleden dat de Eindhovense kunstschilder op deze plek - waar nu een groot bankgebouw staat - ter wereld kwam. FRITS staat stil bij deze mijlpaal en blikt samen met zoon Michel terug op het roerige leven van een van de beroemdste inwoners van de vorige eeuw. „Op het toppunt van zijn roem wilde iedereen met enig aanzien door hem geschilderd worden.”

TEKST: ANDRÉ DRIESSEN | FOTO'S: EDDIE MOL

Al op jonge leeftijd is Pietje van den Molengraaf in zijn element als hij met palet en kwast voor zijn schildersezels staat. Op 12-jarige leeftijd gaat hij in de leer bij Jan Kruysen. De Oirschotse kunstschilder komt op het idee om zijn naam te veranderen in Peer, omdat hij Pietje meer een naam voor een vogel vindt. „Jan Kruysen maakte ‘misbruik’ van mijn vader”, vertelt Michel van den Molengraaf. „Hij liet Peer een schilderij maken en signeerde het werk met zijn eigen naam door middel van zijn bekende twee kruisjes. Gelukkig steekt een abt van het trappistenklooster in Echt hier een stokje voor en neemt hem mee naar de Abdij van Westmalle.”

ONDERDUIKADRES

In de jaren voor de Tweede Wereldoorlog trekt Peer er met een woonwagen op uit, wordt leerling van schilder

Harry Koolen, verdient een centje bij als huisschilder en – voordat hij zich in het zuid-Limburgse Honthem vestigt – neemt les bij de teken- en schilderschool aan de Gagelstraat in Eindhoven. „Om te ontkomen aan de Arbeitseinsatz duikt hij onder in Honthem, samen met zijn vriend en schilder Sjef van der Voort”, vervolgt Michel zijn verhaal. „Sinds kort heb ik contact met diens zoon Marcel. Het is erg leuk om anekdotes uit te wisselen en schetsen uit die tijd te bekijken waar ze samen op staan.”

LOURDES

Als het gevaar geweken is, vertrekt Peer naar Deurne. Hier verblijft hij samen met andere kunstschilders in de woning van Marie van Houts. Ondanks het grote leeftijdsverschil is er wel degelijk affectie tussen de twee. Het is een soort uiting van hoofse liefde. Marie

kijkt erg op tegen de knappe Adonis die Peer in die tijd was. „In 1946 krijgt Marie de diagnose Lupus of aangezichtskanker”, gaat Michel verder. „Hopende op een wonder besluiten ze op bedevaart naar Lourdes te vertrekken. Het bezoek aan de Mariagrot heeft geen effect. Haar laatste dagen slijt ze in een klooster in Beziers, waar Peer haar verzorgt. Als eerbetoon houdt hij de grafsteen uit die op haar graf komt te staan.”

DE OIRSCHOTSE KUNSTSCHILDER KOMT OP HET IDEE OM ZIJN NAAM TE VERANDEREN IN PEER, OMDAT HIJ PIETJE MEER EEN NAAM VOOR EEN VOGEL VINDT

DOORBRAAK

De grote doorbraak van Peer van den Molengraaf begint in Algiers. In 1947 reikt de Franse president Vincent Auriol het Croix de Guerre uit aan de Algerijnse hoofdstad, vanwege het moedige gedrag tijdens de Tweede Wereldoorlog. „Peer kreeg de opdracht om dit evenement op doek vast te leggen”, vertelt Michel. „Lokale kunstenaars konden niet verkroppen dat een buitenlandse kunstenaar deze opdracht kreeg. Na een aantal bedreigingen vertrok hij naar Parijs. Door het onvrijwillige verlies van de opdracht, mocht Peer als tegenprestatie president Auriol portretteren. Dankzij

dit portret kwam zijn carrière als kunstschilder in een stroomversnelling. De opdrachten om portretten van notabelen te schilderen, volgden elkaar in hoog tempo op.”

GOUDEN COLLEGE

Het portret van Auriol komt ook onder ogen van burgemeester Kolfschoten. De burgervader van Eindhoven verleidt Peer om een punt te zetten achter zijn activiteiten als rondtrekkende kunstenaar en terug te keren naar zijn geboortegrond. „Hier maakt hij in opdracht van een anonieme schenker een kolossaal schilderij van het zogenoemde Gouden College”, geeft Michel tekst en uitleg. „Als dank voor wat dit college van B&W voor de wederopbouw van Eindhoven betekend heeft. Andere kunstenaars dachten dat Peer het portret ter meerdere eer en glorie van zichzelf had geschilderd. Niets is minder waar. De anonieme opdrachtgever blijkt de eigenaar van autobusonderneming Citybus te zijn. Dit bedrijf was in de oorlog al zijn materieel kwijtgeraakt aan de Duitse bezetter.”

‘IEDEREEN VAN NAAM WIL DOOR HEM VEREEUWIGD WORDEN’

HOFSCILDER

Na het portret van het Gouden College beleeft Peer zijn definitieve doorbraak in Nederland en tot ver over onze landsgrenzen. Iedereen van naam wil door hem vereeuwigd worden op het witte doek: burgemeesters,

FOTO: PETER COX

Peer portretteert burgemeester Gilles Borrie

notabelen, gouverneurs, Commissarissen van de Koningin, captains of industry en staatshoofden zoals keizer Haile Selassie (Ethiopië), koning Faisal (Saoedi-Arabië), president Habib Bourguiba (Tunesië), koning Hussein Bin Talal (Jordanië) en president Soeharto (Indonesië).

„Een bekende uitspraak in die tijd was: je bent geen vent, als je Peer niet kent”, roept Michel in herinnering op. „De kiem voor zijn geuzennaam hofschilder van de twintigste eeuw heeft hij in deze periode gelegd. In Eindhoven zelf was het een traditie om alle burgemeesters na hun aftreden te portretteren. Vergezeld door een bronzen borstbeeld van Peer hangen in het stadhuis portretten van burgemeesters: Hans Kolschoten is in 1957 de eerste burgemeester die mijn vader schilderde.”

FRITS PHILIPS

Tot de vriendenkring van Peer behoorde ook Frits Philips. Als bestuursvoorzitter van het Eindhovense elektronicaconcern maakte hij graag gebruik van het talent van Peer. Frits Philips zag in dat een schilderij van een staatshoofd een persoonlijk en eerbiedig geschenk was. Zo'n portret zette hij zorgvuldig en afgewogen in als de nood aan de man was. Midden jaren zeventig had Philips plannen om een fabriek te bouwen in Ethiopië. „Het wilde niet vlotten

met de bouwvergunning”, haalt Michel herinneringen op. „Frits Philips schakelde vervolgens Peer in om een portret te maken van keizerlijke hoogheid Haile Selassie. De keizer koketteerde met zijn kennis van de Franse taal. Peer sprak natuurlijk ook Frans en maakte zo een onuitwisbare indruk. Hij kon direct aan de slag. Na de presentatie van het portret kwam de bouwvergunning alsnog rond.”

‘FRITS PHILIPS ZAG IN DAT EEN SCHILDERIJ VAN EEN STAATSHOOFD EEN PERSOONLIJK EN EERBIEDIG GESCHENK WAS’

GEUR VAN SCHIMMEL

Ook privé is het leven van Peer roerig te noemen. Na Marie van Houts is de Française Odette Saulnier de tweede vrouw in het leven van Peer. Hij leert zijn grote liefde kennen in zijn eerste Parijse periode

Het portret dat burgemeester Rob van Gijzel weigerde

WIE IS WIE OP DEZE PORTRETTEN?

Als eenvoudige, Eindhovense jongen groeit Peer van den Molengraft zonder gedegen opleiding aan een kunstacademie uit tot een kunstschilder van naam en faam in binnen- en buitenland. Gedurende zijn 70-jarige carrière heeft hij duizenden portretten geschilderd. Ter afwisseling schilderde hij ook bloemstillevens en landschappen. Enkele jaren na de dood van zijn vader bood het Eindhovens Dagblad Michel ruimte voor een paginagrote oproep om werk van Peer te achterhalen ter inventarisatie van zijn oeuvre. De oproep had succes en leverde behalve honderd schilderijen ook veel nieuwe anekdotes op. „Nu staan er op zolder ook portretten van mensen die ik niet kan thuisbrengen”, vertelt Michel. „Ik ben benieuwd of er mensen zijn die weten welke personen op de schilderijen staan. Herken je één of meer van de geportretteerde personen, stuur dan een mailtje naar vandenmolengraft@gmail.com. Ik neem dan zo snel mogelijk contact met je op.”

na de Tweede Wereldoorlog. Om onder het juk van haar autoritaire vader uit te komen, gaat ze met Peer mee naar Nederland. In 1950 trouwen ze en gaan ze wonen in een door opa Harrie gebouwd huisje aan de Koudenhovenseweg Zuid in Eindhoven. „Op deze plek ben ik geboren en heb ik tot mijn derde levensjaar gewoond”, vervolgt Michel. „De geur van schimmel herinner ik me nog goed. In 1955 verhuizen we als gezin naar de Wolfendijk. Hier hebben we achttien jaar gewoond.”

VERSTIKKEND

Het huwelijk tussen Peer en Odette staat na vijftientig jaar onder grote druk. Volgens Michel plaatste zijn vader haar op een te hoog voetstuk. Dat werkte verstikkend voor haar. „Toen ik zelf de deur uitging, pakte zij ook haar koffers”, herinnert Michel zich nog goed. „Peer werkte toentertijd aan een prestigieuze opdracht, het portret van Sheik Zayed bin Sutan al Nahayyan van Abu Dhabi. Van deze laatste kreeg Peer de opdracht om alle Emirs van de overige Emiraten te portretteren, waardoor tijdelijke vestiging ter plaatse nodig was. Peer had er wel oren naar, mijn moeder wilde als vrijgevochten vrouw daar niet wonen. Peer kreeg maar geen antwoord op zijn telefoontjes en brieven. Bij thuiskomst was het huis

leeg en verlaten. De band met mijn vader is altijd goed geweest. Na het vertrek van mijn moeder was het contact zelfs excellent. Na de scheiding zat hij enorm in zak en as en dreigde hij zijn penseel aan de wilgen te hangen. Gelukkig heb ik hem weer aan het werk gekregen. En uiteindelijk heeft hij in Diny van Mierlo een nieuwe levenspartner gevonden.”